

Innehåll

1	Sammanfattning.....	5
2	Promemorians lagförslag	7
2.1	Förslag till lag om tillträdesförbud.....	7
3	Inledning.....	11
4	Gällande rätt och tillämpningen av gällande regler	13
4.1	Äganderätt och nyttjanderätt samt begränsningar av dessa rättigheter.....	13
4.2	Hemfridsbrott och olaga intrång	14
4.3	Portförbud i butik och Högsta domstolens prövning	15
4.4	Förbud att besöka vissa idrottsevenemang.....	16
4.5	Polis och ordningsvakts rätt att vägra tillträde och avvisa samt nödvärnsrätten.....	17
4.6	Straffbestämmelser i andra nordiska länder som gäller olovlig vistelse i lokaler	18
5	Ett utvidgat tillämpningsområde för olaga intrång	21
5.1	Trygghetsutredningens förslag m.m.	21

5.2	Förslag i lagrådsremiss den 24 februari 2000	22
5.2.1	Lagrådet	22
6	Ett förstärkt skydd mot brott och ordningsstörningar på vissa platser	25
6.1	Allmänna utgångspunkter för ett tillträdesförbud	25
6.2	Förbud skall kunna meddelas för vissa lokaler och inhägnade platser	27
6.3	Förutsättningar för att meddela ett tillträdesförbud.....	29
6.4	Krav på behörighet och tidsbegränsning.....	34
6.5	Straffansvaret	36
7	Förhållandet mellan ett straffsanktionerat tillträdesförbud och regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen	39
8	Ekonomiska konsekvenser	43
9	Författningskommentarer.....	45
9.1	Förslaget till lag om tillträdesförbud.....	45

1 Sammanfattning

I promemorian föreslås en ny lag om tillträdesförbud. Lagen avses ge ett bättre skydd mot brott och ordningsstörningar i lokaler och på platser dit allmänheten har tillträde. Förbud skall kunna meddelas för en person att tillträda och vistas i en affärslokal eller på en idrottsanläggning, och skall grundas på att personen i fråga tidigare har begått brott i affärslokalen eller på idrottsanläggningen. Förbudet innebär att personen i fråga inte har rätt under viss tid tillträda och vistas i den affärslokal eller på den idrottsanläggning som förbudet avser. Ett tillträdesförbud avseende en affärslokal skall meddelas av näringsidkaren, medan ett förbud avseende den idrottsanläggning där brottet förövats skall meddelas av den idrottsorganisation som anordnat idrottsarrangemanget. En möjlighet att kunna meddela tillträdesförbud även på andra idrottsanläggningar än den där brottet förövats presenteras också. Sådana utvidgade tillträdesförbud skall kunna meddelas av specialidrottsförbund inom Sveriges Riksidrottsförbund. Om en person som har meddelats ett tillträdesförbud tillträder eller vistas i den lokal eller på den anläggning förbudet avser, skall den personen kunna dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2003.

2 Promemorians lagförslag

2.1 Förslag till lag om tillträdesförbud

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Enligt denna lag får förbud meddelas för en person att tillträda och vistas i vissa lokaler och på vissa platser även om lokalen eller platsen är sådan att allmänheten har tillträde dit (tillträdesförbud). Lagen påverkar inte den rätt som i övrigt tillkommer den som förfogar över en plats eller en lokal att besluta om tillträde till lokalen eller platsen.

2 § Den som begått brott i en lokal som huvudsakligen utgör en affärslokal får, om brottet riktats mot näringsidkaren eller någon som vistats i lokalen, meddelas förbud att under viss tid tillträda och vistas i lokalen.

Ett sådant förbud skall meddelas av näringsidkaren eller den som av näringsidkaren fått ett särskilt uppdrag att meddela ett sådant förbud.

3 § Den som under ett idrottsarrangemang begått brott på en inhägnad plats som huvudsakligen utgör en idrottsanläggning får meddelas förbud att under viss tid tillträda och vistas på platsen i samband med andra idrottsarrangemang som anordnas av samma idrottsorganisation om

1. brottet begåtts vid ett idrottsarrangemang anordnat av en idrottsorganisation anknuten till Sveriges Riksidrottsförbund, och

2. brottet är ägnat att störa ordningen eller säkerheten vid arrangemanget.

Ett förbud får utvidgas till att gälla även på andra platser som huvudsakligen utgörs av idrottsanläggningar, om arrangemanget anordnas av

1. specialidrottsförbundet inom Sveriges Riksidrottsförbund för den aktuella idrottsverksamheten, eller

2. någon annan idrottsorganisation som bedriver samma idrottsverksamhet.

Ett tillträdesförbud enligt första stycket skall meddelas av den idrottsorganisation som anordnat idrottsarrangemanget. Ett förbud enligt andra stycket skall meddelas av specialidrottsförbundet.

4 § Ett besked om tillträdesförbud skall vara skriftligt och ange tiden och platsen för det brott som utgör grunden för förbudet.

5 § Ett tillträdesförbud får upphävas av den som meddelat förbudet.

Ett tillträdesförbud enligt 2 § upphör att gälla senast ett år från tidpunkten för brottet på vilket tillträdesförbudet grundas. För ett tillträdesförbud enligt 3 § är motsvarande tid två år.

6 § Förbudet får inte avse någon sådan offentlig plats som avses i ordningslagen (1993:1617) eller inskränka enskildas möjligheter att använda allmänna kommunikationer.

7 § Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms till böter eller fängelse i högst sex månader, om gärningen inte är belagd med strängare straff i brottsbalken eller i någon annan författning. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

8 § Överträdelse av tillträdesförbud enligt 2 § får åtalas av åklagare endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

3 Inledning

Frågan om att genom någon form av portförbud skapa möjligheter att utestänga personer från vissa typer av lokaler, t.ex. butiker har under lång tid varit föremål för diskussioner.

Brottsförebyggande rådet presenterade år 1989 en rapport, Ökad säkerhet inom handeln. I rapporten nämns besöksförbud (eller portförbud) som ett sätt att komma tillrätta med snatterier och störande uppträdande i butiker.

Högsta domstolen (HD) har i en dom den 23 februari 1995 uttalat att bestämmelsen om olaga intrång inte kan tolkas på annat sätt än att den är avsedd att utgöra ett skydd för lokaler och vissa andra utrymmen som inte är tillgängliga för allmänheten. HD fann att en affärslokal, dit allmänheten har fritt tillträde under dess öppethållande, inte kan anses vara en sådan lokal som åsyftas i bestämmelsen om olaga intrång och att en person som, trots förbud från affärsinnehavaren, går in i en sådan lokal, därför inte kan dömas för olaga intrång.

Handelsanställdas förbund har därefter i ett brev i maj 1996 tagit upp frågan om skyddet av butiksanställda och bestämmelsen om olaga intrång (dnr Ju96/1986).

Sveriges Köpmannaförbund och Kooperativa förbundet har i framställningar till Justitieministern begärt en översyn av bestämmelsen om olaga intrång. Dessa två framställningar har överlämnats till Trygghetsutredningen.

Trygghetsutredningen förslog i sitt slutbetänkande Trygghet mot brott – Rollfördelning och samverkan (SOU 1995:146) att bestämmelsen om olaga intrång skulle utvidgas till att avse även platser dit allmänheten har fritt tillträde.

Justitieutskottet har med anledning av en motion (1998/99:Ju701) i frågan uttryckt förståelse för att butiksinnehavare kan vilja freda sig mot t.ex. snatterier genom att förbjuda en viss person tillträde till butiken. Utskottet ansåg dock inte att beredningen av Trygghetsutredningens betänkande skulle föregripas (bet. 1998/99:JuU22).

Svensk Handel har i september 1999 hemställt att regeringen initierar en utredning i syfte att införa en straffrättslig reglering av olaga intrång i butiker, restauranger och andra kommersiella lokaler (dnr Ju1999/4152/L5). Samordningsgruppen för supporterkultur har påtalat behovet av en lagstiftning som ger möjligheter att under straffansvar utestänga s.k. huliganer från idrottsevenemang (dnr Ju2000/6475/L5).

Regeringen har uttalat att det finns skäl att överväga möjligheterna att förstärka skyddet mot brott och ordningsstörningar på vissa platser där allmänheten har tillträde. I februari 2000 beslutade regeringen att inhämta Lagrådets yttrande över ett förslag till ändring i brottsbalken som innebar att tillämpningsområdet för olaga intrång utvidgades. Förslaget utgick bl.a. från Trygghetsutredningens överväganden och förslag. Lagrådet ansåg i sitt yttrande den 7 mars att den förslagna bestämmelsen om olaga intrång borde bli föremål för ytterligare övervägande. Någon proposition med förslag om utvidgning av tillämpningsområdet för olaga intrång överlämnades inte till riksdagen.

I denna promemoria lämnas ett förslag till en särskild lag om tillträdesförbud där förutsättningarna för tillträdesförbudet anges samt överträdelser straffbeläggs.

4 Gällande rätt och tillämpningen av gällande regler

4.1 Äganderätt och nyttjanderätt samt begränsningar av dessa rättigheter

Den som genom äganderätt eller med annan rätt, exempelvis nyttjanderätt, förfogar över en plats eller en lokal kan normalt bestämma vem som skall få vistas i lokalen eller på platsen. Detta gäller även om platsen är tillgänglig för allmänheten. Enligt nu gällande bestämmelser har t.ex. en butiksinnehavare i princip rätt att välja vilka kunder han eller hon vill ha i sin butik. Frågan om rätten till tillträde är alltså främst en sak mellan ägaren och besökaren.

Rätten att förfoga över en plats eller en lokal begränsas dock genom straffbestämmelsen i 16 kap. 9 § brottsbalken om olaga diskriminering. Den innebär att en näringsidkare i sin verksamhet inte får diskriminera någon genom att inte gå honom eller henne till handa på samma villkor som näringsidkaren tillämpar i förhållande till andra. Straffansvaret inträder om näringsidkaren diskriminerar någon person på grund av hans eller hennes ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller homosexuella läggning. Med näringsidkare avses i bestämmelsen varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt bedriver verksamhet av ekonomisk art. Det som sägs i bestämmelsen om näringsidkare gäller också den som är anställd i näringsverksamhet eller annars handlar på näringsidkarens vägnar samt den som är anställd i allmän tjänst eller har allmänt uppdrag. För olaga diskriminering döms också anordnare av allmänna sammankomster eller offentliga

tillställningar och medhjälpare till sådana anordnare som diskriminerar någon genom att vägra honom eller henne tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra. Så länge det är frågan om yrkesmässig verksamhet av ekonomisk art, allmän verksamhet, offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster är det alltså straffbart att t.ex. avvisa eller vägra någon tillträde till en lokal på grund av personens ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller homosexuella läggning.

Även andra regler kan i praktiken medföra inskränkningar i rätten att fritt välja vem som skall få vistas på en plats eller i en lokal. En monopolställning, t.ex. beträffande verksamhet som bedrivs med tillstånd, eller en dominerande ställning på marknaden kan medföra ökade skyldigheter att ingå avtal i vissa fall och kan begränsa rätten att välja kunder i ett avtalsförhållande. En monopolställning, för verksamhet som bedrivs med tillstånd, kan också medföra en allmän skyldighet till likabehandling. Detta, som kan gälla både privat och offentlig verksamhet, kan också begränsa möjligheten att välja vem som skall få vistas i en lokal. I vissa fall torde det dock i praktiken vara möjligt att erbjuda en person en vara eller en tjänst även om personen inte ges tillträde till lokalen där varan eller tjänsten erbjuds.

4.2 Hemfridsbrott och olaga intrång

I 4 kap. 6 § första stycket brottsbalken finns straffbestämmelser om hemfridsbrott. Den brottsliga gärningen består i att olovligen tränga in eller stanna kvar där någon annan har sin bostad, vare sig det är rum, hus, gård eller fartyg. Med bostad avses inte bara stadigvarande utan även tillfälliga bostäder som t.ex. ett hotellrum, ett tält eller en hytt på en båt. Det krävs inte att lokalen är bebodd just vid det tillfälle som inträngandet eller kvarstannandet sker. Det krävs dock att lokalen inte är övergiven utan kan sägas vara någons bostad. Straffskyddet avser inte bara den egentliga bostaden utan också en gård eller trädgård som hör

till bostaden. Hemfridsskyddet gäller i princip oberoende av äganderättsförhållandena.

I paragrafens andra stycke finns bestämmelsen om olaga intrång. Enligt denna är det straffbart att obehörigen tränga in eller stanna kvar i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat dylikt ställe. Bestämmelsen, som skall tillämpas då det inte är fråga om hemfridsbrott, kom till för att skapa ett konsekvent skydd för lokalteter där människor arbetar eller vistas. Arbetsplatser, föreningslokaler, skolsalar och trappuppgångar nämns som exempel på lokaler som omfattas av skyddet (NJA II 1962 s. 133). Även offentliga lokaler som dagtid står öppna för allmänheten bör kunna omfattas av bestämmelsen under tider då lokalen är stängd. För att straff skall komma i fråga enligt andra stycket krävs att inträngandet eller kvarstannandet sker obehörigen. Om förfarandet står i överensstämmelse med lag, rätt, sedvänja eller medgivande blir bestämmelsen inte tillämplig. HD har uttalat att bestämmelsens tillämpningsområde bör avgränsas så att handlingar som kan antas mer allmänt uppfattas som icke i egentlig mening klandervärda faller utanför (NJA 1987 s. 148).

Straffet för hemfridsbrott och olaga intrång är böter eller, om brottet är grovt, fängelse i högst två år.

Hemfridsbrott eller olaga intrång som inte är grovt får enligt 4 kap. 11 § brottsbalken åtalas av åklagaren bara om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är påkallat ur allmän synpunkt.

4.3 Portförbud i butik och Högsta domstolens prövning

Under i vart fall slutet av 1980-talet och början av 1990-talet användes s.k. port- eller besöksförbud som ett sätt att ingripa mot personer som gjort sig skyldiga till upprepade snatterier eller som uppträtt störande i en butik. Det var normalt butiksinnehavaren eller någon anställd i butiken som fattade beslutet om portförbud. Förbudet gavs normalt formen av ett skriftligt avtal som undertecknades av den som förbudet avsåg.

Om den som meddelats ett sådant förbud ändå kom till butiken gjordes en anmälan om olaga intrång. Personer som överträtt sådana förbud dömdes också i regel för olaga intrång.

HD har dock i en dom den 23 februari 1995 prövat om bestämmelsen om olaga intrång är tillämplig då en person, som av en affärsinnehavare förbjudits att besöka hans affärslokal, trots förbudet gått in i lokalen. Förbudet hade meddelats den tilltalade skriftligen med motiveringen att han "vid upprepade tillfällen uppträtt störande och på icke önskvärt sätt". HD fann att en affärslokal, dit allmänheten har fritt tillträde under dess öppethållande, inte kan anses vara en sådan lokal som äsyftas i bestämmelsen om olaga intrång och att en person som, trots förbud från affärsinnehavaren går in i en sådan lokal, därför inte kan dömas för olaga intrång. HD ansåg att bestämmelsen om olaga intrång inte kunde tolkas på annat sätt än att den är avsedd att utgöra ett skydd för lokaler och vissa andra utrymmen som inte är tillgängliga för allmänheten. Ställningstagandet gjordes mot bakgrund av straffrättens legalitetsprincip och de uttalanden som gjorts i förarbetena till lagrummet (NJA 1995 s. 84).

4.4 Förbud att besöka vissa idrottsevenemang

Även inom idrotten används ett system med förbud i vissa fall för åskådare att besöka idrottsevenemang. Systemet har likheter med vad som tidigare tillämpades i butiker och varuhus. Det förekommer alltså att idrottsklubbar meddelar personer förbud att besöka idrottsklubbens matcher under en viss tid. Ett sådant förbud kan upprätthållas genom att avstängda personer avvisas i samband med biljettkontrollen vid inpasseringen till arenan. Förbudet föregås av en formell hantering som normalt innebär bl.a. att föreningen fattar ett beslut som dokumenteras och som den avstängde underrättas om. Beslutet kan normalt omprövas på begäran av den avstängde (Malmsten, Idrottens bestraffningsregler s. 185 ff.).

Hovrätten över Skåne och Blekinge har i en dom den 20 oktober 1999 prövat om ett sådant förbud för någon att vara på

en idrottsanläggning är straffsanktionerat. Målet gällde ett åtal för olaga intrång. En person hade betalat entréavgift och gått in på en idrottsarena trots att han avstängts från idrottsföreningens matcher. Hovrätten ogillade åtalet och uttalade att idrottsplatsen inte åtnjuter skydd enligt bestämmelsen om olaga intrång i 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken (dom nr DB 3172 i mål nr B 679/99).

4.5 Polis och ordningsvaks rätt att vägra tillträde och avvisa samt nödvärnsrätten

I 13 § polislagen (1984:387) finns bestämmelser om polisens rätt att avvisa eller avlägsna personer. En polisman får avvisa eller avlägsna en person från ett visst område eller utrymme om personen genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna. Detsamma gäller om någon person behöver avvisas eller avlägsnas för att en straffbelagd gärning skall kunna avvärras. Om ett avvisande eller avlägsnande är otillräckligt för att uppnå avsett resultat kan personen tillfälligt omhändertas.

Avvisande torde innebära att en person hindras från att komma in i ett område eller en byggnad. Med avlägsnande torde avses att någon förs bort från den plats som han eller hon befinner sig på. Enligt 10 § första stycket 4 polislagen får en polisman också under vissa förutsättningar använda våld för att genomföra en sådan åtgärd. Det sagda innebär att en polisman alltid kan avvisa eller avlägsna en person som stör den allmänna ordningen eller som utgör ett hot mot ordningen. Polisen har också rätt att vidta dessa åtgärder för att avvärra en straffbelagd handling, t.ex. olaga intrång. I fall då det inte är fråga om en straffbelagd gärning har dock polisen normalt inte någon möjlighet att avvisa eller avlägsna en person från en lokal som allmänheten har tillträde till även om personen tagit sig in i lokalen mot innehavarens uttryckliga vilja. Det förutsätter dock, som tidigare nämnts, att personen inte stör ordningen eller utgör någon omedelbar fara för den.

En ordningsvakt har enligt 29 § polislagen stort sett samma befogenheter som en polisman när det gäller att avvisa eller avlägsna personer enligt 13 § polislagen och att använda våld enligt 10 § första stycket 4 samma lag.

Bestämmelsen om nödvärn finns i 24 kap. 1 § brottsbalken. Nödvärnsrätten innebär att en handling under vissa förutsättningar inte är ett brott, trots att den faller in under en straffbestämmelse. Nödvärnsrätt föreligger bl.a. för att hindra någon från att olovligen tränga in i rum, hus, gård eller fartyg eller för att avlägsna någon som olovligen trängt in i sådana utrymmen eller för att avlägsna någon som vägrar att på tillsägelse lämna en bostad. Bestämmelsen om nödvärnsrätt korresponderar i denna del med bestämmelsen om hemfridsbrott men omfattar även vissa fall som är kriminaliserade som olaga intrång. Nödvärnsrätt gäller dock inte i alla fall av inträngande som är straffbelagda i bestämmelsen om olaga intrång utan endast gärningar som avser rum, hus, gård eller fartyg.

Nödvärnsrätten innebär att en handling utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig. Även om nödvärnsrätten innebär att det vid försvarlighetsbedömningen finns en marginal till den tilltalades förmån är det alltså inte i varje situation tillåtet att vidta den åtgärd som är nödvändig för att avvärja ett angrepp. Å andra sidan krävs inte heller för frihet från ansvar att den angripne håller sig inom ramen för vad som krävs för att avvärja angreppet.

4.6 Straffbestämmelser i andra nordiska länder som gäller olovlig vistelse i lokaler

Enligt *den norska straffelovens* § 355 straffas med böter eller fängelse i högst tre månader den som oberättigat tar sig in i eller tränger sig in i bl.a. hus, fartyg, järnvägsvagn, flygplan eller annat låst ställe eller som trots tillsägelse om att avlägsna sig oberättigat blir kvar. Enligt samma bestämmelse straffas den

med böter som obehörigen uppehåller sig på ett ställe som är i någon annans besittning och som trots tillsägelse om att avlägsna sig blir kvar där. Det är också straffbart att obehörigen skaffa sig tillgång till eller uppehålla sig i ett bebott hus eller ett rum, som är stängt på natten.

Straffet är böter eller fängelse i högst ett år, eller om särskilda försvärande omständigheter föreligger, högst fyra år.

Enligt *den danska straffelov*, 264 §, är det straffbart att obehörigen skaffa sig tillträde till främmande hus eller annan inte fritt tillgänglig plats eller att underlåta att lämna främmande plats efter att man anmodats att göra det. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. Om vissa försvärande omständigheter föreligger kan straffet bli fängelse i upp till fyra år.

I Finland har bestämmelserna om kränkning av integritet och frid samt ärekränkning nyligen reformerats. De nya reglerna i *den finska strafflagen*, kapitel 24, innebär bl.a. att det är straffbart att obehörigen tränga sig in i eller i smyg eller genom att vilseleda någon annan inträda på en hemfridsskyddad plats eller gömma sig eller stanna kvar på en sådan plats. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. Med hemfridsskyddad plats avses huvudsakligen bostäder och andra lokaler som bebos, t.ex. hotellrum samt områden och byggnader i omedelbar anslutning till bostadshus. Det är också straffbart att tränga sig in i eller i smyg eller genom att vilseleda någon annan inträda i ett ämbetsverk, affärslokal, ett kontor, en möteslokal eller någon annan motsvarande lokal eller byggnad eller på dess omgärdade gårdsområde eller på vissa militära områden samt att gömma sig eller stanna kvar på sådana platser. Straffet är böter eller fängelse i högst sex månader. Vid särskilda försvärande omständigheter kan dömas för grovt brott till böter eller fängelse i högst två år.

Något förbud liknande det som föreslås i promemorian finns inte i något av de övriga nordiska länderna.

5 Ett utvidgat tillämpningsområde för olaga intrång

5.1 Trygghetsutredningens förslag m.m.

Trygghetsutredningen föreslog att bestämmelsen om olaga intrång i 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken skall ändras så att den blir generellt tillämplig på andra lokaler och platser än bostäder. I fråga om områden som inte är lokaler skall krävas att platsen är inhägnad eller annars inrättad för ett visst ändamål. Utredningen föreslog att 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken skall ha följande lydelse.

“Intränger eller kvarstannar någon annars obehörigen i en lokal eller på ett inhägnat område eller på ett annat dylikt ställe döms för olaga intrång till böter.”

Ett flertal remissinstanser tillstyrkte utredningens förslag. Vissa remissinstanser, bl.a. Riksåklagaren, Brottsförebyggande rådet och Stockholms universitet ställde sig tveksamma till eller avstyrkte förslaget.

Regeringen har under hand inhämtat synpunkter på ett förslag som i stor utsträckning överensstämmer med Trygghetsutredningens. Det förslaget har följande ordalydelse.

“För olaga intrång döms också den som av en behörig person nekas att få komma in i eller uppmanas att lämna en plats, även om allmänheten har tillträde dit, men trots detta tränger sig in eller stannar kvar där. Är gärningen att anse som ringa skall inte dömas till ansvar.”

Förslaget ifrågasattes bl.a. av Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Handikappombudsmannen. Kritiken mot

förslaget gick i huvudsak ut på att det medförde en risk för att skyddet mot olaga diskriminering och andra former av ovidkommande särbehandling skulle urholkas.

5.2 Förslag i lagrådsremiss den 24 februari 2000

Regeringen föreslog därefter i en lagrådsremiss den 24 februari 2000 att tillämpningsområdet för olaga intrång skall utvidgas. Förslaget modifierades med hänsyn till de synpunkter som under hand inkommit på det tidigare förslaget, främst från ombudsmännen mot diskriminering. Förslaget i lagrådsremissen har följande lydelse.

“För olaga intrång döms också den som av en behörig person meddelats ett sakligt grundat och tydligt motiverat besked att just han eller hon inte har tillträde till en lokal eller en inhägnad plats, men trots beskedet tar sig in där. Detta gäller även om allmänheten har tillträde dit.”

Förslaget innebär i korthet följande. Bestämmelsen om olaga intrång skall gälla också den som av en behörig person meddelats ett sakligt grundat och tydligt motiverat besked att just han eller hon inte har tillträde till en lokal eller en inhägnad plats, men trots beskedet tar sig in där. Detta skall gälla även om allmänheten har tillträde dit. Förslaget begränsades inte till att avse vissa typer av lokaler och inhägnade platser. Förslaget utgick från den rätt som tillkommer den som med stöd av t.ex. äganderätten förfogar över en lokal eller plats. Straffansvar skulle aktualiseras endast när det finns sakliga skäl att utestänga någon viss person från lokalen. Ett tillträdesförbud skulle kunna gälla under en viss tid och inte endast vid just det tillfälle då beskedet lämnas.

5.2.1 Lagrådet

Förslaget föranledde ett flertal invändningar från Lagrådet, som inte ansåg sig kunna tillstyrka förslaget. Lagrådet anförde bl.a.

att rekvisiten "saklig grundat och tydligt motiverat", avgränsningen i tid och den geografiska avgränsningen syntes kunna medföra tillämpningsproblem och ifrågasatte om inte förslaget innebar en alltför långtgående kriminalisering med hänsyn till de platser och lokaler som omfattades av förslaget. Lagrådet tog också upp frågan om möjligheterna för polisen att ingripa mot den som begår brott mot den förslagna bestämmelsen samt vissa andra lagtekniska frågor. Lagrådet påpekade att förhållandet mellan grundlagsskyddet och den förslagna bestämmelsen inte berörts i remissen. Lagrådets synpunkter berörs ytterligare i avsnitt 6 och 7.

Lagrådet förordade att i en särskild lag ange förutsättningarna för tillträdesförbud och hur sådana skall utformas samt att straffbelägga överträdelser.

Med hänsyn bl.a. till Lagrådets invändningar har förslaget i lagrådsremissen inte lett till någon proposition till riksdagen.

6 Ett förstärkt skydd mot brott och ordningsstörningar på vissa platser

6.1 Allmänna utgångspunkter för ett tillträdesförbud

Förslag: Det finns skäl att förstärka skyddet mot brott och ordningsstörningar på vissa platser och i vissa lokaler som är tillgängliga för allmänheten. En lag om tillträdesförbud införs i detta syfte.

Skälen för förslaget: Sedan bestämmelserna om olaga intrång infördes år 1965 har behovet av skydd mot brott och ordningsstörningar ökat när det gäller platser dit allmänheten har tillträde. Butiksstölder och ordningsstörningar med anknytning till handeln är ett stort problem. Brott och ordningsstörningar som sker i samband med större idrottsevenemang har uppmärksammats i allt större utsträckning under senare år. Sådana ordningsstörningar och s.k. läktarvåld kan leda till omfattande skadegörelse och risk för att många personer skadas allvarligt. Idrottsrörelsen har ägnat stor uppmärksamhet åt frågan.

De exempel som nämnts avser brottslighet av sådant slag att den påverkar tryggheten i samhället negativt. En ökad möjlighet att förhindra att personer, vars närvaro utgör en risk för den allmänna ordningen, tar sig in på platser och i lokaler där allmänheten vistas kan ha betydelse för förhindrandet av ordningsstörningar, bråk och andra händelser som skapar otrygghet. Det kan också vara ett sätt att skapa förutsättningar för att ingripa tidigt i syfte att motverka situationer där våld och ordningsstörningar trappas upp. De nuvarande reglerna medger

inte, som ovan konstaterats, straffsanktionerade tillträdesförbudens för personer som på goda grunder kan förväntas störa ordningen eller begå brott. Mot bakgrund av vad som nu har sagts finns det starka skäl att öka tryggheten på vissa platser som är tillgängliga för allmänheten genom att förstärka det straffrättsliga skyddet av ägares och nyttjanderättshavares praktiska möjligheter att förfoga över sådana platser. Enligt Lagrådets mening (avsnitt 5.2.1) är det också rimligt att vissa tillgreppsbenägna eller ordningsstörande personer kan förbjudas att besöka en affär eller ett idrottsevenemang och att en överträdelse av ett sådant förbud blir straffbart. Lagrådet kan således anses ha uttalat att det är godtagbart att det ges en laglig möjlighet att bestraffa den som bryter mot ett förbud att ta sig in t.ex. i en affärslokal till vilken allmänheten har tillträde.

Ett tillträdesförbud kan byggas på olika lagtekniska lösningar. En tänkbar reglering för att minska risken för praktiska problem vid tillämpningen är att bygga upp ett regelsystem med samma konstruktion som i lagen (1988:688) om besöksförbud, dvs. ett system där frågan om besöksförbud prövas av åklagare med möjlighet till domstolsprövning. En fördel med en sådan reglering är självfallet att risken för oklarheter när det gäller det meddelade tillträdesförbudet och risken för tillämpnings-svårigheter när det gäller straffbestämmelsen minskar. Å andra sidan blir det mer komplicerat och tidskrävande för den enskilde att få till stånd ett tillträdesförbud. I många fall skulle syftet med ett tillträdesförbud inte kunna uppnås på grund av de handläggningsrutiner som måste skapas med den tidsåtgång det eventuellt kan innebära. Det skulle också vara kostnadskrävande att bygga upp ett sådant system. Prövningen av frågan om tillträdesförbud skulle i sådant fall ankomma på rättsväsendets myndigheter vilket skulle ta dessa myndigheters resurser i anspråk. I det sammanhanget bör beaktas att rättsväsendets resurser måste fördelas och utnyttjas på ett sådant sätt att myndigheterna inte belastas om det inte är oundgängligen nödvändigt. Mot bakgrund av vad som nu anförts bedöms det inte som rimligt att föreslå en sådan lösning.

Olika förslag som bygger på en utvidgning av brottsbalkens bestämmelse om olaga intrång har tidigare utarbetats. Det har dock visat sig vara mycket svårt att tillgodose de synpunkter som framkommit vid beredningen av dessa förslag inom ramen för det beredningsunderlag som presenterats av Trygghetsutredningen, dvs. ett utvidgat tillämpningsområde för bestämmelsen i 4 kap. 6 § brottsbalken. En sådan reglering blir med nödvändighet av relativt generell karaktär. En reglering i särskild lag torde ge större möjligheter att precisera förutsättningarna för ett tillträdesförbud, t.ex. i vilka lokaler och på vilka platser ett sådant förbud skall kunna gälla och vilka omständigheter som skall ligga till grund för ett sådant förbud. Lagrådet har också förordat att en lösning övervägs som består i att man i en särskild lag anger förutsättningarna för ett tillträdesförbud samt straffbelägger överträdelser. I denna promemoria föreslås mot denna bakgrund en särskild lag om tillträdesförbud.

6.2 Förbud skall kunna meddelas för vissa lokaler och inhägnade platser

Förslag: Tillträdesförbud skall kunna meddelas avseende en affärslokal eller en idrottsanläggning, även om lokalen eller platsen är sådan att allmänheten har tillträde dit. Förbudet får inte avse offentlig plats enligt ordningslagen (1993:1617) eller inskränka möjligheterna att använda allmänna kommunikationer. Lagen påverkar inte den rätt som i övrigt tillkommer den som förfogar över en plats eller en lokal.

Skälen för förslaget: Som tidigare konstaterats finns det ett behov av att skapa effektiva verktyg för den som vill kunna skydda en plats eller lokal från personer som inte är välkomna dit. Samtidigt är det av betydelse att begränsa kriminaliseringen med hänsyn till intresset av att inte onödigtvis inskränka möjligheten för envar att vistas på platser och i lokaler som allmänheten normalt relativt fritt kan välja att besöka.

Utgångspunkten för förslaget är därför att det bör avgränsas till att avse sådana lokaler och platser där behovet av skydd gör sig särskilt gällande. Behovet av ett förstärkt skydd av nu aktuellt slag har påvisats främst när det gäller butiker och idrottsanläggningar. Som tidigare framhållits är det också där som olika former av port- och tillträdesförbud använts i praktiken. Möjligheten att meddela tillträdesförbud bör därför begränsas till sådana lokaler och platser.

En fråga som uppkommer är om tillträdesförbud skall kunna meddelas på offentliga platser enligt ordningslagen (1993:1617). Lagrådet uttalade i sitt ovannämnda yttrande att frågan kan ställas om en reglering som omfattar även offentliga platser inte riskerar att leda till en alltför långtgående kriminalisering. Offentliga platser är i första hand torg, parker och vägar samt andra områden för allmän trafik. Normalt utgör affärslokaler och idrottsanläggningar inte offentliga platser, utom i undantagsfall, t.ex. när affärslokaler är belägna i tunnelbanestationer. Tillämpningsområdet bör snävas in på så sätt att tillträdesförbud inte skall kunna meddelas på offentliga platser i ordningslagens mening. För att åstadkomma en enhetlig reglering när det gäller järnvägsstationer, flygplatsbyggnader och andra liknande utrymmen för allmänna kommunikationer bör också vissa andra platser undantas, t.ex. väntehallar, biljetthallar och flygplanterminaler som inte anses utgöra offentliga platser (se Carl G. Persson m.fl., Ordningslagen, kommentar och rättspraxis s. 43 ff.). Denna ståndpunkt bör komma till uttryck i lagen genom att där anges att ett tillträdesförbud inte får inskränka enskildas möjligheter att använda allmänna kommunikationer.

6.3 Förutsättningar för att meddela ett tillträdesförbud

Förslag: Ett tillträdesförbud skall grundas på om personen i fråga gjort sig skyldig till brott.

Skälen för förslaget: Syftet med den nu föreslagna ändringen är att stärka skyddet för ägare och andra nyttjanderättshavare så att de ges det stöd en kriminalisering innebär i vissa fall då personer som inte är välkomna tar sig in i en lokal eller på en inhägnad plats. Till grund för förslaget ligger också en strävan att motverka brott och ordningsstörningar samt risker för sådana händelser.

Det är dock betydelsefullt att en utvidgning av det straffbara området sker med försiktighet. Det är därför inte rimligt att det straffrättsliga skyddet skall omfatta alla situationer då det kan finnas önskemål om att neka en besökare till en plats eller lokal tillträde. Kraven på förutsebarhet i straffrättsystemet medför också att det straffbara området måste avgränsas på ett tydligt sätt.

Särskilt angeläget är det att från det straffbara området tydligt avgränsa de fall då en person nekas inträde av skäl som strider mot vissa grundläggande skyddsvärda intressen. Den s.k. likabehandlingsprincipen utgör ett grundläggande element i skyddet för mänskliga rättigheter. I svensk rätt kommer denna princip till uttryck i flera olika sammanhang. Ett sådant är straffbestämmelsen om olaga diskriminering enligt 16 kap. 9 § brottsbalken. I enlighet med grunderna för denna bestämmelse bör situationer i möjligaste mån motverkas där personer nekas tillträde av skäl som har samband med t.ex. etnisk tillhörighet eller homosexuell läggning. Detsamma gäller situationer som liknar dem som träffas av straffbestämmelsen om olaga diskriminering, men där bestämmelsen inte blir direkt tillämplig. Som exempel på detta kan nämnas att någon nekas inträde på grund av dennes funktionshinder, kön eller ålder.

Regleringens principiella uppbyggnad bör mot denna bakgrund vara sådan att straffansvar endast skall kunna

aktualiseras när det kan sägas finnas sakliga skäl att utestänga någon, och de skäl som angivits i det enskilda fallet är knutna till omständigheter som det i efterhand på objektiva grunder går att kontrollera.

Här bör betonas att den avsedda regleringen inte sammanfaller med de allmänna möjligheter den som är behörig att besluta om tillträde till en lokal eller plats kan ha för att neka en person tillträde. Som tidigare nämnts kan den som förfogar över en plats i de flesta fall bestämma vem som skall få vistas där. Den som förfogar över en lokal kan alltså i princip neka besökare tillträde efter vad han eller hon finns lämpligt. Men det är endast om tillträdesförbudet uppfyller de i förslaget angivna förutsättningarna som personen riskerar att straffas om han eller hon ändå tar sig in.

Tillträdesförbud skall grundas på tidigare brottslighet

Det synes följdriktigt att endast låta straffansvar gälla fall där personen i fråga genom sitt eget beteende angripit vissa i sammanhanget grundläggande skyddsvärda intressen. Ett sätt att åstadkomma en sådan reglering är att låta straffansvar kunna inträda endast om personen i fråga bryter mot ett tillträdesförbud som meddelats på grund av att denne gjort sig skyldig till vissa typer av brott. En fördel med en sådan reglering framför exempelvis en ordning där en riskbedömning av en person skall göras, är att den säkerställer att de omständigheter som åberopas som grund för tillträdesförbudet kan bevisas i ett framtida brottmål. För denna lösning talar också att systemet blir förhållandevis överskådligt och lättillämpat.

En grundförutsättning bör alltså vara att den som meddelas ett tillträdesförbud begått ett brott. Tillämpningsområdet måste dock begränsas i flera avseenden. Alla slags brott förtjänar inte det skydd regleringen innebär. Det finns också skäl att särskilt ange vilka tids- och rumsbegränsningar ett förbud skall ha (se avsnitt 6.4). De skilda förhållanden som råder i affärslokaler jämfört med idrottsanläggningar påkallar härvid skilda lösningar.

Affärslokaler

När det först gäller affärslokaler torde det vara mest angeläget att kunna förhindra framtida besök av personer som begått brott mot näringsidkaren själv eller, vilket på ett indirekt sätt drabbar näringsidkaren, mot personer som arbetar eller av något annat skäl befinner sig i dennes affärslokal. Beträffande dessa lokaler bör det krävas en direkt koppling mellan den affärslokal där det brott förövats som givit upphov till tillträdesförbudet och förbudets räckvidd. I annat fall skulle det bli möjligt att meddela ett tillträdesförbud för ett flertal eller samtliga butiker på en ort enbart på den grunden att personen i fråga t.ex. stulit varor i en av dessa butiker, något som får anses väl långtgående. Man kan i och för sig fråga sig om det inte vore rimligt att tillåta att tillträdesförbud kan omfatta andra butiker i samma affärskedja eller i ett visst köpcentrum. Det är emellertid svårt att överblicka konsekvenserna av ett sådant förslag. Det är inte rimligt att en affärsinnehavare ges rätt att ta ställning till vem eller vilka som skall anses välkomna i andra affärsinnehavares butiker. Svårlösta problem kan också uppstå om vissa butiksinnehavare i en butikskedja eller köpcentrum anser att ett förbud som meddelats på deras vägnar är obehövligt och därför bör hävas. Det kan bli svårt för den som meddelats ett förbud att säkert veta vilka butiker förbudet gäller. Vidare kan det uppstå problem beträffande förbudets geografiska begränsningar i köpcentrum eftersom gångstråk mellan de olika butikerna inte utgör en del av någon affärslokal. Dessutom är sådana platser i vissa fall offentliga enligt definitionen i 1 kap. 2 § ordningslagen (1993:1617) och redan av detta skäl tänkta att falla utanför lagens tillämpningsområde (se ovan).

Idrottsanläggningar

Beträffande idrottsanläggningar ser behovet litet annorlunda ut. Vid ett idrottsarrangemang gäller det framförallt att skapa förutsättningar för att alla åskådare skall känna trivsel och

trygghet. Mot denna bakgrund bör brottslighet som är ägnad att störa ordningen eller säkerheten vid ett idrottsevenemang kunna ge upphov till ett förbud att besöka framtida sådant evenemang. Emellertid bör inte krävas att en störning av ordningen eller säkerheten skett i varje enskilt fall. Ett sådant krav skulle medföra att regleringen skulle bli verkningslös med hänsyn till de svårigheter som skulle uppstå för den som måste bevisa att sådana omständigheter förelegat. För att undvika att systemet i den praktiska tillämpningen framstår som skevt och otillräckligt får det anses tillräckligt att brottstypen som sådan är ägnad att störa ordningen eller säkerheten på evenemang av det angivna slaget. Idrottsevenemang där ordnings- eller säkerhetsstörningar inte utgör något större praktiskt problem bör av naturliga skäl inte omfattas av regleringen. Dit hör de ur ordningssynpunkt normalt mindre svårhanterliga idrottsevenemang som anordnas av idrottsföreningar som inte är knutna till Sveriges Riksidrottsförbund. För att förslaget inte skall riskera att påverka enskildas möjligheter att ta del av musikkonserter och liknande evenemang på anläggningarna bör det särskilt i lagtexten anges att det endast är idrottsevenemang någon skall kunna stängas ute från. Till detta skall läggas att det från delar av idrottsrörelsen framhållits att det är viktigt att kunna utestänga personer från ett flertal arenor, exempelvis landskamper och vissa lags hemma- och bortamatcher. Ett sådant förslag, dvs. tillträdesförbud som skall kunna gälla flera idrottsanläggningar, presenteras också i promemorian (se nedan om beslutsordningen).

Beskedet skall vara skriftligt och ange de omständigheter på vilket det åberopas

På grund av de allvarliga konsekvenser ett brytande av tillträdesförbud kan medföra genom en efterföljande brottmålsprocess, är det rimligt att ställa upp ett krav på att ett besked om tillträdesförbud skall vara skriftligt.

Det ligger i sakens natur att införandet av detta formkrav visserligen kan leda till vissa praktiska tillämpningsproblem, vilket i sin tur kan påverka straffbestämmelsens effektivitet. Å andra sidan är det angeläget att den som drabbas av förbud får klarhet i förbudets omfattning.

Vid bestämmandet av vilka uppgifter ett meddelande om tillträdesförbud skall innehålla bör intressen hos både meddelaren och mottagaren tillgodoses. För *den som meddelar* ett tillträdesförbud torde det vara angeläget att innehållet begränsas till uppgifter som det är enkelt för denne att ta fram. *Den som träffas* av ett förbud torde primärt vara intresserad av att få dokumenterat när och var det brott förövats som åberopas som grund för förbudet, eftersom frågan om förbudets räckvidd i tid och rum normalt kan besvaras utifrån dessa uppgifter. En lämplig avvägning mellan parternas intressen synes vara att begränsa ett meddelandes innehåll till tiden och platsen för det brott som utgör grunden för förbudet. Den som skall meddela ett tillträdesförbud kan av olika skäl vara ovillig att medverka till att ett förbud meddelas. Sålunda är det exempelvis mindre lämpligt att uppställa ett krav på att meddelandet skall innehålla personuppgifter avseende den som träffas av förbudet eftersom denne inte behöver visa någon legitimation.

En rad andra omständigheter än tiden och platsen för det brott som utlöst förbudet kan i efterhand bli tvistiga t.ex. i samband med att någon påstås ha brutit mot ett tillträdesförbud. Som exempel kan nämnas vad för slags brottslig gärning som åberopas, vem som meddelat ett påstått tillträdesförbud och vem förbudet avser. Det förutsätts att den som meddelar ett tillträdesförbud också gör en polisanmälan avseende det brott som ligger till grund för förbudet. Det torde därför normalt finnas en polisanmälan av vilken det framgår vilken brottslig gärning som utlöst förbudet. Den som meddelar ett tillträdesförbud kan också säkra bevisning i fråga om sådana omständigheter genom exempelvis vittnesbevisning i fråga om brottet eller andra omständigheter som kan bli tvistiga.

Självfallet finns det inte något som hindrar att det skriftliga beskedet ges ett tydligare innehåll än vad som anges i lagtexten.

Det bör betonas att förslaget inte innebär att det för förbudets giltighet krävs att det skriftliga meddelandet faktiskt tas emot av den som träffas av förbudet. Denne skall alltså inte kunna förhindra ett förbud genom att avböja att ta emot meddelandet.

6.4 Krav på behörighet och tidsbegränsning

Förslag: Ett tillträdesförbud avseende affärslokaler skall meddelas av näringsidkaren eller någon som fått ett sådant uppdrag av denne. Förbud avseende en idrottsanläggning där brottet förövats skall meddelas av en idrottsförening eller liknande organisation som arrangerat idrottsevenemanget i fråga. Förbud som skall gälla på andra idrottsanläggningar än vad som nu sagts skall meddelas av ett till Riksidrottsförbundet anslutet specialidrottsförbund. Av behörighet att meddela tillträdesförbud följer behörighet att häva detsamma. Förbud avseende affärslokaler skall kunna gälla under högst ett år och avseende idrottsplatser i högst två år från brottstillfället.

Skälen för förslaget: Den som nekar en person tillträde till en affärslokal måste vara behörig till det. Det innebär att personen i fråga måste ha rätt att bestämma vem som skall få vistas i lokalen. En fråga som uppstår är om någon annan än näringsidkaren själv bör kunna meddela tillträdesförbud enligt denna lag. Det kan på goda grunder invändas att en sådan ordning skulle föra med sig en bristande säkerhet i systemet. En person skulle riskera att vid skilda tillfällen fått skiftande besked från olika personer med ställningsfullmakt i butiken och det skulle då bli svårt för denne att säkert veta vad som gäller. Mot denna bakgrund föreslås att endast näringsidkaren själv eller en person som näringsidkaren givit ett särskilt uppdrag härom skall ha möjlighet att meddela tillträdesförbud. Näringsidkaren får inom denna ram möjlighet att, utifrån sina egna önskemål och

sin egen organisation, inrätta ett system som denne anser passande.

Idrottsrörelsen i Sverige är i dag till stora delar organiserad. Där utgör Sveriges Riksidrottsförbund en samlande organisation, med dess stämma som dess högsta beslutande organ. Detta förbund består av ett flertal s.k. specialidrottsförbund – exempelvis Svenska Fotbollförbundet och Svenska Ishockeyförbundet – till vilka idrottsföreningar är anslutna. Specialidrottsförbunds regionala verksamhet bedrivs av s.k. specialidrottsdistriktsförbund. Det finns starka skäl att dra nytta av denna organisation i fråga om förslaget om straffsanktionerade tillträdesförbud.

Av bestämmelserna i 2 kap. 3 § första stycket 1 och 16 § ordningslagen (1993:1617) följer att det åligger anordnaren av tävlingar och uppvisningar i sport och idrott att se till att det råder god ordning vid tillställningen. Det faller sig naturligt att införa ett system där anordnaren av ett idrottsevenemang också får svara för tillträdesförbud mot dem som allvarligt missköter sig vid evenemanget. Något skäl att i lagförslaget närmare reglera hur idrottsföreningen, eller i förekommande fall specialidrottsförbundet, skall fatta sina beslut torde inte finnas.

En rimlig lösning är att en idrottsförening endast skall kunna svara för egna arrangemang. Av det följer att en förening inte skall kunna förbjuda en person tillträde till en annan förenings evenemang. En sådan lösning förutsätter en särskild ordning för de utvidgade tillträdesförbuden, dvs. de som skall kunna gälla på flera anläggningar. I annat fall skulle ett förbud som avses omfatta ett visst lags samtliga seriematcher under en säsong kräva beslut från seriens samtliga lag. Det skulle uppenbarligen kunna påverka effektiviteten i systemet negativt. Av dessa skäl föreslås att endast de specialidrottsförbund till vilket inblandade idrottsföreningar hör skall kunna besluta om utvidgade tillträdesförbud. På motsvarande sätt skall endast specialidrottsförbunden kunna besluta om egna landskampsarrangemang.

Idrottsföreningar inom Sveriges Riksidrottsförbund kan numera upplåta rätt till tävlingsverksamhet till s.k. idrottsaktiebolag under förutsättning bl.a. att föreningen har röstmajoritet på bolagets stämma. Vidare kan flera idrottsföreningar bilda särskilda föreningar, s.k. alliansföreningar, i syfte att arrangera vissa tävlingar. Vare sig idrottsaktiebolag eller alliansföreningar är medlemmar i någon organisation inom Sveriges Riksidrottsförbund. De arrangemang som idrottsaktiebolag och alliansföreningar svarar för, liksom arrangemang av specialidrottsdistriktsförbund, bör emellertid omfattas av lagens tillämpningsområde.

Ett tillträdesförbud bör kunna gälla under en viss tid och inte endast vid det tillfälle då beskedet lämnas. En viss restriktivitet bör dock iaktas för att inte straffansvaret skall bli alltför omfattande. Generellt kan sägas att ju längre tid som gått sedan ett brott förövats, desto mindre angeläget torde det vara att straffrättsligt sanktionera ett förbud mot framtida besök. Beträffande affärslokaler lär i normalfallet ett tillträdesförbud komma att meddelas omedelbart efter att brottet uppdagats, vilket många gånger är redan inne i butiken. Ett tillträdesförbud avseende affärslokaler bör inte vara giltigt längre än ett år efter brottstillfället. Beträffande idrottsanläggningar finns till skillnad från affärslokaler ett krav på kvalifikation av brottsligheten i det att det fordras att brottet skall vara ägnat att störa ordningen eller säkerheten vid arrangemanget. Därför föreslås att gränsen för idrottsanläggningar dras vid två år.

6.5 Straffansvaret

Förslag: Straffet för överträdelse av tillträdesförbud skall vara böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall skall inte fällas till ansvar. Beträffande affärslokaler får åtal för väckas endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Skälen för förslaget: Syftet med förslaget är att åstadkomma det förstärkta skydd som en kriminalisering innebär. Med hänsyn till straffvärdet av en sådan överträdelse bör straffet sättas till böter eller fängelse i högst sex månader. Det innebär att normalstraffet för en överträdelse bör vara ett bötesstraff. Den förlagna straffskalan innebär också att tvångsmedel i form av anhållande eller häktning som regel inte kan tillgripas. Den som begått brott på vilket fängelse kan följa får, enligt 24 kap. 7 § rättegångsbalken, gripas av envar om han eller hon påträffas på bar gärning eller flyende fot. Vidare är det inte uteslutet att nödvärnsbestämmelserna i 24 kap. 1 § samma balk i vissa fall kan bli tillämpliga, förutsatt att tillträdesförbudet avser rum, hus, gård eller fartyg och förutsatt att ett olovligt inträngande skett. Straffbestämmelsen medför också en möjlighet för polisman att enligt 13 § polislagen (1984:387) avlägsna den som överträder ett tillträdesförbud och att vid behov omhänderta honom eller henne tillfälligt.

För att undvika straffansvar vid obetydliga fall av överträdelser bör en regel som innebär att åtal inte skall väckas för ringa fall införas.

Det finns också skäl att införa en viss begränsning i den allmänna åtalsrätten beträffande *affärslokaler*. I sådana fall bör en målsägande normalt själv få avgöra om åtal skall väckas eller inte. Målsägandens möjligheter att förfoga över processen bör dock inte gälla utan inskränkning eftersom det vissa speciella fall kan tänkas att åtal bör väckas utan angivelse. Hit kan höra fall där gärningen innefattar våld eller hot om våld och det kan misstänkas att målsäganden avstått från angivelse av rädsla för repressalier från gärningsmannens sida. Med dessa utgångspunkter föreslås för affärslokaler en åtalsprövningsregel efter förebild av vad som gäller för olaga intrång och hemfridsbrott (jfr 4 kap. 11 § brottsbalken). En motsvarande begränsning i den allmänna åtalsrätten beträffande *idrottsanläggningar* ter sig obehövlig. Under de förutsättningar som anges i 20 kap. 7 § första stycket och 23 kap. 4 a § rättegångsbalken kan i vissa fall även bestämmelserna om

åtalsunderlåtelse och s.k. förundersökningsbegränsning komma att tillämpas.

7 Förhållandet mellan ett straffsanktionerat tillträdesförbud och regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

Bedömning: Den föreslagna lagen om tillträdesförbud medför inte några konflikter i förhållande till regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Skälen för bedömningen: Lagrådet har i sitt yttrande (se avsnitt 5.2.1) tagit upp frågan om förhållandet mellan ett straffsanktionerat tillträdesförbud och de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna i 2 kap. regeringsformen (RF). Lagrådet nämner som exempel det fall att en demonstrant överträder ett förbud att besöka ett kommunalt inetorg.

Enligt 2 kap. 1 § RF är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad de fri- och rättigheter som anges i bestämmelsen. Dessa fri- och rättigheter får, i den utsträckning som anges i 13–16 §§, begränsas genom lag.

Skyddet i 2 kap. 1 § RF är begränsat till den enskildes förhållande till den offentliga makten och avser inte enskilda emellan. Förhållandet mellan ett sanktionerat tillträdesförbud och 2 kap. 1 § RF aktualiseras därför primärt i de fall förbudet avser en plats som det allmänna förfogar över. De fri- och rättigheter enligt 2 kap. RF som kan komma i fråga är i första hand de s.k. opinionsfriheterna. Dessa friheter kan oftast sägas gå in i varandra. Frågan har behandlats vid bedömningen av om lagen (1973:558) om tillfälligt omhändertagande (LTO) kan uppfattas som en inskränkning av mötes- och demonstrationsfriheten. Det har då ansetts vara av avgörande betydelse om ingreppet mot en person kan sägas vara föranlett

enbart av att han eller hon deltar i mötet eller demonstrationen. I sammanhanget har alltså skillnaden mellan ingripande mot enstaka deltagare och mot själva demonstrationen betonats. Om ingripandet sker mot demonstrationen är det normalt fråga om ett ingrepp i mötes- och/eller demonstrationsfriheten. LTO var tillämplig vid ingripande mot enskilda deltagare och betraktades därför inte som någon begränsning av mötes- eller demonstrationsfriheten (se Holmberg m.fl. Grundlagarna med tillhörande författningar s. 75 ff.). På motsvarande sätt torde den nu förslagna lagen knappast anses innebära någon inskränkning av de nu aktuella fri- och rättigheterna, i synnerhet som det i praktiken knappast finns något utrymme för annat än privaträttsliga subjekt att meddela tillträdesförbud.

Det kan också ifrågasättas om ett tillträdesförbud kan innebära en inskränkning i den grundlagsskyddade rörelsefriheten enligt 2 kap. 8 § RF. Även rörelsefriheten får enligt 2 kap. 12 § RF begränsas genom lag. Den föreslagna lagen om tillträdesförbud syftar till att förebygga brott och ordningsstörningar och måste anses tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen görs inte på politisk, religiös eller annan sådan grund och den är även i övrigt i överensstämmelse med de krav som ställs på en begränsning av detta slag.

Lagrådet tar även upp frågan om hur en straffsanktionerad bestämmelse förhåller sig till yttrande- och tryckfriheten. Lagrådet har som exempel väckt frågan om någon kan fällas till ansvar för att ha sålt tryckta skrifter t.ex. på Stockholms Centralstation sedan han förbjudits att ta sig in där.

Med tryckfrihet förstås varje svensk medborgares rätt att, utan några av myndighet eller annat allmänt organ i förväg lagda hinder, utgiva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna straffas därför, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, given att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. Tryckfriheten är principiellt en form av yttrandefrihet. Genom yttrandefrihetsgrundlagen har yttrandefriheten i vissa medier fått

ett förstärkt grundlagsskydd. Regleringen i TF har tjänat som mönster vid utformningen av YGL. Yttrandefrihetsgrundlagen omfattar framställningar i radioprogram och tekniska upptagningar.

På yttrande- och tryckfrihetens område torde det vara reglerna om skydd för spridning av tryckta skrifter som skulle kunna aktualiseras. Av 1 kap. 2 § TF framgår att det inte är tillåtet för någon myndighet eller något annat allmänt organ att på grund av en skrifts innehåll, genom en åtgärd som inte har stöd i TF, hindra spridning av skriften bland allmänheten. Förbudet riktar sig enbart till "myndighet eller allmänt organ" vilket innebär att enskilda kan vägra medverka till en tryckt skrifts spridning även om denna vägran motiveras av skriftens innehåll (jfr även NJA 1971 s. 571).

Vidare förbjuder TF hindrande åtgärder endast under förutsättningen att åtgärder vidtas på grund av innehållet i skriften. Den nu förslagna regleringen syftar däremot till att möjliggöra ingripanden mot enskilda med hänsyn till behovet av att förebygga brott eller ordningsstörningar. Ingripandet mot personen i fråga skulle inte aktualiseras med anledning av att han eller hon sprider tryckta skrifter eller skrifternas innehåll utan för att han eller hon befunnit sig på en plats som han eller hon inte hade tillstånd att vistas på.

För det fall en sådan undantagssituation skulle uppstå där risken för att ett tillträdesförbud skulle kunna ha ett sådant samband med spridningen av en skrift att det skulle kunna ifrågasättas om tillträdesförbudet kan utgöra en begränsning av spridningsrätten måste detta naturligtvis beaktas vid ställningstagandet till om ett förbud bör meddelas. Detta skulle enligt vad som tidigare sagts endast kunna uppstå på platser och i lokaler som det allmänna förfogar över. Med hänsyn till den avgränsning av tillämpningsområdet för lagen som föreslås torde lagen uteslutande avse platser och lokaler som privata subjekt förfogar över. Därtill kommer begränsningen att endast näringsidkare, den som av näringsidkaren fått särskilt uppdrag,

eller idrottsorganisationer kan meddela tillträdesförbud enligt den föreslagna lagen.

Sammanfattningsvis kan den föreslagna lagen inte förväntas leda till några konflikter med grundlagsskyddade fri- och rättigheter, tryckfriheten eller yttrandefriheten.

8 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär att det kriminaliserade området utvidgas. De åtaganden som kan komma att aktualiseras för polisen med anledning av förslaget ligger dock i många fall mycket nära uppgifter som polisen redan i dag utför inom ramen för sin verksamhet att upprätthålla allmän ordning. Syftet är också att förslaget skall ha en förebyggande effekt på så sätt att allvarigare brott eller ordningsstörningar kan undvikas. De kostnader som kan komma att följa av den föreslagna lagen bör kunna hanteras inom polisens befintliga anslag. Den föreslagna lagen bedöms inte heller i övrigt medföra annat än marginella kostnader för staten vilka bör rymmas inom ramen för myndigheternas och domstolarnas befintliga resurser.

9 Författningskommentarer

9.1 Förslaget till lag om tillträdesförbud

1 §

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.1 och 6.2. I *första meningen* definieras termen tillträdesförbud. Vidare anges de allmänna förutsättningarna för var ett förbud skall kunna gälla. Vilka slags lokaler och platser som närmare avses anges i 2 respektive 3 §§. Uttrycket *även om* markerar att det inte är en förutsättning för straffansvar att platsen är sådan att allmänheten har tillträde dit. I fall då rekvisiten i övrigt är uppfyllda kan straffansvar inträda även om tillträdesförbudet avser en plats dit allmänheten inte har tillträde. Det kan naturligtvis förekomma att en lokal vid vissa tider är tillgänglig för allmänheten och under andra tider inte är det. Till exempel kan en lokal som dagtid är öppen, under nattetid vara sådan att den inte anses tillgänglig för allmänheten. Som bestämmelsen utformats innebär det att en överträdelse av ett tillträdesförbud i vissa fall även kan vara straffbart som olaga intrång, se kommentaren till 7 §. I *andra meningen* anges att lagen inte påverkar den rätt att välja kunder eller besökare i en lokal eller på en viss plats som enligt allmänna regler och rättsprinciper tillkommer den som förfogar över platsen eller lokalen (se avsnitt 4.1). Den förändring som lagen innebär är att den i vissa situationer, dvs. när ett tillträdesförbud lagligen meddelats förstärker rätten genom de möjligheter att ingripa som följer av en kriminalisering.

2 §

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.2. Med *affärslokal* avses främst vad som i dagligt tal brukar benämnas butiker, dvs. platser där det bedrivs detaljhandel med varor. Begreppet lokal skall ha i sammanhanget ges en vidare betydelse än i hyreslagstiftningen och t.ex. omfatta även byggnader som sådana. Rekvisitet är inte heller begränsat till upplåtna lokaler utan avser naturligtvis även t.ex. byggnader och andra lokaler som innehåller med äganderätt eller tomträtt. I dag är dock affärsverksamhet i detaljledet en mångfacetterad företeelse. Förslaget avser att omfatta även olika kombinationer t.ex. av försäljning av varor och tjänster, uthyrning och servering. Begreppet affärslokal skall alltså tolkas så att det omfattar det som i dagligt tal kallas affärer eller butiker liksom varuhus, stormarknader och försäljningstålt. I definitionen ingår vidare lokaler där verksamheten består i att i affärssyfte tillhandahålla tjänster t.ex. resebyråer, skomakare och frisörer, liksom där försäljning av varor och tjänster kombineras, t.ex. optiker och lokaler för uthyrning av varor, t.ex. av videofilmer. Det har under senare år blivit alltmer vanligt med försäljning av färdig mat att avhämtas för förtäring. Även denna typ av verksamhet bör omfattas av begreppet. Däremot skall inrättningar som museer, sjukhus och teatrar inte omfattas av begreppet affärslokal. Om det i ett köpcentrum ryms flera butiker med gångstråk mellan affärerna, utgör gångstråken inte del av affärslokalen. Sådana platser är i vissa fall dessutom offentliga platser enligt definitionen i 1 kap. 2 § ordningslagen (1993:1617) (se 6 § nedan). I ett varuhus utan avgränsade affärslokaler får normalt hela varuhuset anses utgöra en affärslokal. Likaså skall bankkontor omfattas av detta begrepp, eftersom verksamheten där i detta avseende inte skiljer sig från den där andra slags tjänster erbjuds i affärssyfte.

Av bestämmelsen följer att det endast är brott som är riktade mot näringsidkaren själv eller mot personer som av olika skäl uppehåller sig i dennes lokaler som skall kunna tas med i bedömningen. Begreppet *näringsidkare* avses här tolkas vidsträckt och innebär att var och en som yrkesmässigt bedriver

verksamhet av ekonomisk art, både fysiska och juridiska personer, skall omfattas. Det krävs inte att verksamheten drivs i privaträttslig form eller i vinstsyfte. I första hand torde brott som rån, misshandel, bedrägeri, stöld och snatteri komma i fråga.

När ett tidigare brott skall ligga till grund för bedömningen av huruvida ett tillträdesförbud skall meddelas, uppstår frågan i vilken utsträckning man kan gå in på en bedömning av skuldfrågan rörande det tidigare brottet. En avvägning mellan olika intressen är här påkallad. Å ena sidan bör inte alltför höga krav ställas på vad för slags omständigheter som kan åberopas till stöd för ett tillträdesförbud, eftersom en sådan ordning på ett avgörande sätt skulle minska regleringens effektivitet. Å andra sidan är det mindre tillfredsställande att införa ett system där ett blankt påstående om brott i förlängningen kan föranleda straffansvar för den som bryter mot förbudet. Det kan således inte krävas att den som står i begrepp att meddela ett tillträdesförbud måste kunna hänvisa till ett lagakraftvunnet rättsligt konstaterande av att brottet ägt rum. Har ett brott inte lett till lagföring behöver det inte utesluta att brottet kan läggas till grund för ett tillträdesförbud, förutsatt att skuldfrågan framstår som klar. I annat fall skulle det inte blir möjligt att meddela tillträdesförbud i alla situationer där det är sakligt befogat. Situationen kan exempelvis vara den att en affärsinnehavare nyligen polisanmält en person för att ha stulit varor i butiken och brottsutredningen ännu inte hunnit avslutas. Mot bakgrund av de skiftande situationer i vilka behov av tillträdesförbud kan uppstå ter det sig inte möjligt att i lagen uttryckligen ange vad som bör krävas. I normalfallet torde dock i vart fall en polisanmälan föreligga. Det bör dock understrykas att regleringen endast tar sikte på klara fall. I detta sammanhang kan påminnas om att bestämmelserna om falsk tillvitelse enligt 15 kap. 7 § brottsbalken utgör ett viktigt skydd mot att någon falskeligen polisanmäler en person för brott i syfte att kunna meddela ett tillträdesförbud mot den anmälda.

När fråga är om ansvar för överträdelse av det meddelade tillträdesförbudet måste emellertid skuldfrågan beträffande den

brottslighet som grundat tillträdesförbudet vara klar. Om det då av något skäl visar sig vara tveksamt huruvida personen begått det bakomliggande brottet, kan något straffansvar inte utkrävas.

I *andra stycket* anges att näringsidkaren skall kunna uppdra åt någon annan att meddela ett tillträdesförbud. Ett anställningsförhållande i en butik medför i sig alltså inte någon behörighet att meddela ett tillträdesförbud. Något särskilt formkrav uppställs dock inte avseende uppdraget, men det kan sägas ligga i näringsidkarens eget intresse att se till att minska riskerna för osäkerhet kring uppdraget och dess innehåll. Om det konstateras att den som meddelat tillträdesförbudet inte varit behörig härtill för det med sig att tillträdesförbudet inte skall anses giltigt. Inte heller då kan något straffansvar följa för den som bryter mot förbudet i fråga.

3 §

Bestämmelsen har behandlats i kapitel 6. Begreppet *idrottsanläggning* omfattar fotbolls-, ishockey- och andra arenor för idrottsevenemang. Ett generellt krav är att det skall vara fråga om en inhägnad plats. Härigenom torde det i praktiken inte råda någon tvekan om vilken plats som avses. Det innebär normalt att skog och mark, t.ex. en slalombacke eller ett skidspår i naturen inte omfattas av regleringen.

Enligt bestämmelsen krävs att den som meddelas ett tillträdesförbud har begått ett brott som är ägnat att störa ordningen eller säkerheten vid arrangemanget. I fokus är sådana gärningar som allmänt sett kan sägas hota förutsättningarna för en trygg och skyddad verksamhet vid evenemangen. Bland de straffbud som kan sägas skydda detta speciella syfte kan nämnas såväl straffbestämmelser som skyddar den offentliga verksamhet som bedrivs på anläggningarna liksom straffbestämmelser som skyddar enskilda mot övergrepp av olika slag. I praktiken torde i första hand vissa brott enligt 16 och 17 kap. brottsbalken komma i fråga samt brott som kränker enskildas kroppsliga integritet, personliga frihet och hälsa samt olika former av angrepp på enskildas och det allmännas egendom. Brottslighet som varken

kan knytas till ordningen eller säkerheten vid arrangemanget faller utanför tillämpningsområdet.

Bestämmelsens tillämpningsområde är inte begränsat till evenemang som anordnas av idrottsföreningar utan gäller även, i förekommande fall, evenemang som anordnats av idrottsaktiebolag, alliansföreningar och specialidrottsdistriktsförbund (se avsnitt 6.4). Uppgiften att meddela utvidgade tillträdesförbud, dvs. sådana som skall kunna gälla på andra anläggningar än den där brottet förövats, faller på specialidrottsförbunden. De tillträdesförbud som specialidrottsförbunden får besluta om får dock endast avse idrottsevenemang anordnade av idrottsorganisationer som bedriver idrottsverksamhet av samma slag som den där brottet förövats, samt specialidrottsförbundens egna arrangemang. Med begreppet idrottsverksamhet skall förstås den form av idrott, t.ex. fotboll, ishockey eller bandy, som bedrivits vid det evenemang där brottet har förövats. Sålunda begränsas specialidrottsförbundets beslutanderätt till den idrott specialidrottsförbundet är organiserat för. Det uppställs inget krav på att specialidrottsförbundets beslut skall föregås av ett beslut från den anordnande idrottsorganisationen. Ett specialidrottsförbund kan därför, utan något beslut dessförinnan av den anordnande organisationen, besluta om ett tillträdesförbud som skall gälla såväl på den anläggning där brottet förövats, som på övriga anläggningar som blir aktuella. Begreppet *anordnats* har här samma betydelse som i ordningslagen (1993:931). Om någon annan än någon av de ca 20.000 idrottsföreningar som är anslutna till Svenska Riksidrottsförbundet arrangerar ett idrottsevenemang faller det således utanför tillämpningsområdet.

Följande exempel kan belysa hur systemet är tänkt att fungera. Under en fotbollsmatch mellan fotbollsklubbarna A och B som anordnats av klubben A på anläggningen A1 begår en person ett brott som är ägnat att äventyra säkerheten under arrangemanget. Klubben A kan besluta om tillträdesförbud som blir gällande på A:s hemmamatcher på anläggningen A1, och härtill hänskjuta frågan till Svenska fotbollförbundet om till-

trädesförbud, förutom på anläggningen A 1, även bör meddelas på klubben A:s bortamatcher. Specialidrottsförbundet ges då möjlighet att besluta om ett utvidgat tillträdesförbud skall meddelas. Klubben B kan däremot inte med brottet på anläggningen A1 som utgångspunkt meddela ett separat tillträdesförbud som skall gälla på anläggningen B1 eftersom ett sådant förbud skulle gälla på en annan anläggning än den där brottet förövats. Svenska fotbollförbundet kan dock meddela beslut om tillträdesförbud på anläggningen B1 liksom på klubben B:s bortamatcher.

4 §

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.3. Här har ett särskilt formkrav uppställts, liksom ett krav på att meddelandet skall innefatta en uppgift om tid och plats för det förbudsgrundande brottet. Tillträdesförbudet skall också vara individualiserat, dvs. rikta sig mot en eller flera enskilda personer, och kan inte meddelas en grupp utan närmare klarläggande av vilka personer som ingår i gruppen. Något formkrav gäller inte för individualiseringen av förbudet. Eftersom förbudet sanktioneras straffrättsligt följer av allmänna principer att det för ansvar krävs att det är styrkt att ett tillträdesförbud faktiskt meddelats och att den som förbudet avser också kände till förbudet. Om det lämnade beskedet inte uppfyller de krav som uppställs i bestämmelsen, blir förbudet ogiltigt och kan inte grunda straffansvar.

5 §

Paragrafens *första stycke* har behandlats under avsnitt 6.4. Av behörighet att meddela ett tillträdesförbud följer behörighet att upphäva samma förbud. En person som av en idrottsförening förbjudits att tillträda en idrottsanläggning, men av misstag blir insläppt vid entrén där, torde normalt inte kunna freda sig med påstående om att han eller hon, genom att bli insläppt, gavs något slags samtycke från föreningen om att få vistas där.

Av bestämmelserna i 2, 3 och 5 §§ följer att ett tillträdesförbud gäller under viss tid. Någon nedre gräns för ett tillträdesförbuds giltighet har inte angivits. Enligt paragrafens *andra stycke* upphör förbudet under alla förhållanden efter att viss angiven tid gått sedan brottet förövades. Om, vilket ibland kan vara fallet, flera brott åberopas till grund för tillträdesförbudet räknas tiden från det senaste brottet. Den som bryter mot ett tillträdesförbud riskerar, förutsatt att förutsättningarna i övrigt är uppfyllda, att ett nytt förbud meddelas honom eller henne.

6 §

Tillträdesförbudet skall kunna meddelas även om platsen eller lokalen är sådan att allmänheten har tillträde till den men ett förbud får inte avse offentliga platser. I ordningslagen nämns bland annat allmänna vägar, torg, parker och andra landområden och utrymmen inomhus som stadigvarande används för allmän trafik såsom exempel på vad som menas med allmän plats (1 kap. 2 §). När det gäller platser som används för allmän trafik omfattas t.ex. vänthallar om allmänheten har tillträde dit utan att behöva lösa biljett eller det annars uppställs särskilda krav för tillträde. Tunnelbaneperronger och delar av flygterminaler omfattas därför inte av begreppet offentlig plats. Ett tillträdesförbud för emellertid inte inskränka enskildas möjligheter att använda sig av allmänna kommunikationer, t.ex. flyg eller tunnelbana, oavsett om platsen eller utrymmet omfattas av begreppet offentlig plats i ordningslagen.

7 §

Bestämmelsens utformning innebär att en överträdelse av ett tillträdesförbud i vissa fall även kan innebära ett brott mot en annan straffbestämmelse, t.ex. brottsbalkens bestämmelser om olaga intrång eller överträdelse av ett besöksförbud enligt lagen (1988:688) om besöksförbud. Bestämmelsen är dock enligt *första meningen* tillämplig endast under förutsättning att gärningen inte är belagd med strängare straff i brottsbalken eller någon annan

författning. Straffskalan för olaga intrång enligt 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken stannar exempelvis vid böter. Det leder till att ansvar enligt lagen om tillträdesförbud skall dömas ut i de fall där rekvisiten för såväl olaga intrång av normalgraden som lagen om tillträdesförbud är uppfyllda, t.ex. om platsen inte är sådan att allmänheten har tillträde till den. Skulle det däremot vara frågan om en överträdelse av ett besöksförbud enligt lagen om besöksförbud skall ansvar dömas ut enligt den lagen.

Vidare har i *andra meningen* undantag från straffansvar gjorts vid ringa fall. Dit hör besök eller vistelser som framstår som klart ursäktliga eller obetydliga.

8 §

Paragrafen har berörts under avsnitt 6.5 och innebär, såvitt gäller affärslokaler, att samma förutsättningar för att väcka åtal skall gälla vid överträdelse av tillträdesförbud som vid olaga intrång och hemfridsbrott. I sådant får allmänt åtal ske antingen efter angivelse av målsäganden eller, utan sådan angivelse, att åtal bedöms vara påkallat ur allmän synpunkt. Beträffande idrottsanläggningar införs däremot inga begränsningar av möjligheterna till allmänt åtal.